PŘEMOSTĚNÍ

FESTIVALOVÝ ZPRAVODAJ

2025

5

Krásná sabotáž

Jestliže nad loňským opulentním muzikálem Souboj Titánů mělnického Nového divadla jsme si mohli lámat hlavu nad tím, co je záměrná (sebe)ironie a co prostá nešikovnost, domnívám se, že Tajemství zámku Scheißburgů téhož souboru dělá ve věci poněkud jasněji. Inscenace se vyznačuje větším než malým množstvím insitnosti, na kterou je ovšem hrdá, a ona neochvějnost, s níž se nabízí publiku, je beze vší ironie jejím velkým kladem.

Nikoliv jediným: opět se prokázalo, že Radek Šlangal má coby textař dar pro místy (byť žel zdaleka ne vždy) neotřelé rýmy, půvabné verše, paradox a leccos z toho, co dělá dobrý písňový text. Po loňském zážitku jsem si letos vzal do hlediště notýsek, což jinak prakticky nedělám, a tak se mohu v budoucnu těšit dvojveršími jako „Jestli mi hlavu zamotáš, / bude to krásná sabotáž“ nebo „Já se vrátím, kvítku polní, / jen co se mé tempo zvolní“. Kéž by se tato textařská kvalita projevovala v textech rovnoměrněji.

Nesporná autorská inteligence je zjevná i ve scénáři, ale i tady (a ještě mnohem silněji) se projevuje výhradně v rovině jednotlivostí: vycházejí jednotlivé dadaisticky vedené dialogy (jako romantické seznámení s Barunkou u potůčku), dílčí hlášky, bonmoty nebo paradoxní situace („Když se na mne, babičko, rozhněváte, bývám pak několik dní v bezvědomí“). Mnohem méně už vychází vedení zápletky: tam, kde dialogy potřebují posouvat děj a nebaví se jenom nad stylistikou, je expozice mnohomluvná, a ostatně zdaleka nejen expozice. Na to, jak málo se toho v té komedii skutečně stane, se toho opravdu hodně řekne.

Po inscenační stránce je sice odzbrojující ona sympatická ležérnost všeho všudy, ale hercům vycházejí spíše načrtnuté charakterní rysy než jednání v situacích. Situačnosti kusu hodně ubližuje nepochopitelná macha neustálého ilustrativního hudebního podmazu, jehož vinou má člověk dvě hodiny dojem, že s tou inscenací jede ve výtahu – a poněkud posiluje podezření, zda tvůrci někdy viděli nějaké jiné divadlo než to, které sami dělají.

V autorských možnostech je velký potenciál, zbytek by vyžadoval velkou spoustu důkladného čištění od nešikovností, nedomyšleností, laciností a operetní posunčiny, ale… je to svého druhu zážitek.

Michal Zahálka

Nové divadlo:
Všechno je naprosto náhodné! To je naše hlavní stanovisko!

Podle čeho si vybíráte náměty? A jak stavíte zápletky ve svých autorských projektech? Inspirujete se případně něčím, nebo někým?

Radek Šlangal: Všechno je naprosto náhodné. To je naše hlavní stanovisko. Napíšu cokoliv, co mě napadne, nebo chci a připadá mi účinné. Zrovna v případě tohoto textu jsem seděl u naší principálky v obýváku a měli jsme takový malý brainstorming. Ona mi představila nějaké svoje náměty, čemu by se chtěla věnovat a dát na jeviště. Já pak podle toho napsal výsledný text. Při psaní předlohy jsem se inspiroval Babičkou od Boženy Němcové, různými prvorepublikovými záležitostmi a jazykovou poetikou Václava Beneše Třebízského.

Jak probíhal proces zkoušení?

Martin Beníšek: Tenhle soubor, co tady dnes hrál, je takový namixovaný, ať už věkově, nebo hudebním nadáním. Zároveň se jednalo o moji režijní prvotinu. Jsem rád, že jsem měl možnost spolupracovat s těmito lidmi, dokonce se specialisty na různé obory, jelikož v souboru máme vystudovanou choreografku, tudíž jsem jí v některých lehce tanečních scénách mohl dát volnost. Jsme nadšení, že tento kus mohl vzniknout, poněvadž nikdo ze souboru není schopen napsat takové dílo. I když předloha byla napsána vyloženě pro nás, museli jsme do textu zasahovat a škrtat.

Pro jakou věkovou kategorii byste řekli, že je inscenace určena?

MB: 14 až 99.

Milan Hábl

Záhada Záhady rudé růže

Někdy je potřeba si lámat hlavu a trochu se nadřít, abychom si zasloužili obohacení. To je zápletka inscenace Záhada rudé růže a to je i něco, o co jsem se během jejího sledování upřímně pokoušela, jenomže úplně marně. Soubor Kdo se ptal totiž předložil šifru, která neměla dobré řešení.

Výchozí situace by mohla vybízet k docela zábavné parodii na podobně „záhadologická" díla. Že půjde o parodii, signalizuje už skutečnost, že určité povahové rysy postav jsou vytažené do extrému – v zásadě okupují dva póly morální osy, jedna skupina postav jsou zlí, po mamonu toužící sobci a na druhé straně je ve všech ohledech příkladně se chovající služebná Agáta s „obecní bláznivkou" Paulou. Zvláštní výjimkou je dvojjediný Thomas/Markus, jehož dvě povahy (z nepochopitelných důvodů fixované také na jazyk) oscilují mezi nesmělostí a neopodstatněnou krvežíznivostí, což vlastně svou jekyllohydovskou podstatou konvenuje předpokladu, že soubor paroduje tento typ pretextu, tedy plus mínus sto let staré s přimhouřením oka řekněme detektivky na pomezí fantasy z prostředí britské smetánky. Jenomže tušení, že se jedná o parodii, podrývá způsob herectví často působící spíš trochu úsměvně než s odstupem nebo naopak pro parodii vhodnou přesnou vážností.

Usilovně jsem se během představení snažila odhalit alespoň nějaké téma. Nápadně se v inscenaci objevují postavy trpící duševní chorobou, ke kterým se ti zlí chovají přezíravě, zatímco Agáta je vnímá jako sobě rovné – chtěl se snad soubor vyhradit vůči ableismu? A co ta přemíra sexismu? Nechtěla inscenace upozornit na problematiku redukování žen na objekty touhy? No, ne. Proč se to tedy všechno dělo? S největší pravděpodobností prostě pro srandu, což je ta nejhorší možná odpověď.

Myslím si, že ani výprava nebyla nijak zvlášť promyšlená. Pracuje s náznakem neurčitého prostoru tvořeného pár předměty, které vidíme od začátku a které jsou zároveň vodítkem k rozlousknutí šifry. To je ale poměrně záhy jasné, a tak vlastně jen čekáme, co se najde v té a oné amfoře, co bude znamenat tento a tamten obraz.

Ona vůbec celá ta záhada zase tak záhadná nebyla, protože spíš než o ni šlo o nesnesitelné vztahy nesnesitelných lidí, aniž by ale měly nějaké logické vysvětlení. O všem se hodně mluvilo, a přesto jsem nepřišla na to, co nám inscenátoři chtěli říct. Protože ale soubor trpí evidentním zápalem, doporučila bych mu k jeho dalším potenciálním podnikům přizvat dramaturga či dramaturgyni, takový úhel pohledu by jistě lépe pomohl na jevišti artikulovat to, o co těmto mladým lidem vlastně jde.

Kateřina Prášilová

Kdo se ptal: Detektivní žánr je ve společnosti hodně populární

Jaký byl popud si zahrát detektivní žánr?

Tomáš Adlof: Za mě jako autora textu, který vznikal přibližně před pěti lety, můžu říct, že už předtím jsem měl text, který byl více detektivní. Tahle předloha měla být více odlehčená, mysteriózní a především komedie, aby se divák taky mohl zasmát.

Markéta Damková: Zároveň ten detektivní žánr je ve společnosti něco hodně populárního, hlavně když se podíváte na televizní programy. Stále se točí nové detektivky. Je to zkrátka žánr, který je divácky hodně moc vděčný.

Narazili jste v průběhu zkoušení na nějaký zádrhel v souvislosti s tímto žánrem?

MD: V průběhu zkoušení jsme narazili na nějaké situace, které úplně nevycházely podle představ, tudíž jsme museli poupravovat text. Museli jsme měnit nějaké části, co nám nedávaly pak moc smysl.

Jaký je váš vztah s detektivními romány?

MD: Já se přiznám, že nejsem zas taková fanynka. Přečtu tak maximálně dvě detektivky ročně, přičemž za rok přečtu přes sto knih.

TA: Já si občas něco přečtu, ale nejsem jejich velký čtivec. Spíš jejich psavec. Detektivky se mi líbí primárně z hlediska filmové tvorby.

Milan Hábl

Kuse z nedělní diskuse

Zapisovatel mele z posledního. Parafráze bez kontextu, zato se zkreslením. Děkujeme všem.

Nové divadlo: Tajemství zámku Scheißburgů

Tobiáš: Mně to přišlo jako románek, kde se pracuje.

DHZP: Když ze zelené kulisy na konci vyjely dva panely dopředu, bylo to moc zajímavé a bylo mi líto, že se to nevyužilo už v té inscenaci.

DHZP: Mně přišla první polovina hodně pomalá. Soustředila jsem se na to až tak moc, že jsem se na to nesoustředila.

Jakub Hulák: Byl pro vás příběh srozumitelný? Kývete.

DHZP: Přišla mi fajn ne až tak úplná předvídatelnost. Mělo to zvrat a fajn mi přišla nečekanost.

Lea Skálová: Já bych trošku oponovala. Od začátku jsem tušila, že jsou mrtví. V druhé polovině jsme se i bavili o tom, že to jsou herci.

DHZP: Mě to nenapadlo.

DHZP: Mě to napadlo, ale až když…

DHZP: Když to řekli?

DHZP: Ne! Ale asi tři minuty předtím, než to řekli. Nebylo to předvídatelné tak, že bych dopředu znala celý příběh a jen čekala, až se stane.

DHZP: Bylo mi líto, že tam bylo docela dost písniček, ale všechny byly docela stejný, mohla tam být větší různorodost.

DHZP: Občas nebyly slyšet konce.

Libuše Vrtišková Hájková: Přemýšlela jsem nad délkou představení. Chápu, že to hrajete jako večerní kus pro někoho, kdo přijde jen na to, my už tu jsme delší dobu, ale přemýšlela jsem nad tím, proč je tam spousta míst, která se duplikují. Přišlo by mi přitažlivější, kdyby se víc využila zkratka. A ještě bych chtěla podotknout, že soubor s těmi mikroporty dobře mluví, to bych chtěla pochválit. Je to odvaha a líbila se mi přirozenost. Občas se mi zdálo, že jsou některé věci přehrávané, ale neuráželo mě to. Nazvala jsem si to pro sebe zpěvohra.

Pavel Syrový: První půlku mi přišlo, že jsem měl problém se do té role dostat, souhlasíte?

Štěpán Pácl: Děkujeme moc, je to nelehký druh, dá to hodně práce, je vidět, že v tom máte – co se týče technologie a tvaru – velkou zkušenost. Víte, co dělat, aby vám nepodrážel nohy. Je vidět, že vás to baví, nebo to aspoň úspěšně předstíráte. I když je to zpěvohra, vždycky mám rád, když můj zážitek není jenom zábavný, ale ještě se mi tam něco odehraje. Komedie historicky směřuje k tomu, že se vysmíváme nějaké blbosti – to je těžké udělat tak, abychom se k něčemu podstatnému dobrali. Stálo by za úvahu, co by se tam mohlo střetávat. Dohromady dáte stroječek toho příběhu, ale ještě byste mohli nabídnout prohloubení toho zážitku. Jedete celou dobu na porty, což vyžaduje jistou techniku znemožňující jisté výrazové prostředky, třeba nemůžete křičet, což ta komedie někdy vyžaduje. Navíc každý činoherní spojovák je podbarvený hudbou, což brání tomu, aby situace měly vývoj.

Alena Zemančíková: Některé věci mě z hlediska scénáře a dramaturgie neobyčejně pobavily i trochu překvapily. Ráda bych na ně upozornila. Když ve stylizovaném jazyce jedou dva podvodníci autem, trošku čekám, že to bude operetka. Když přijdou na zámek a očekávají, že se jim dostane lupu, ti, co tam žijí a doslova tam nemají co jíst, naopak očekávají, že šlechta jsou ti druzí. Je to zajímavě vymyšlená komediální situace, tak ji hrajte. Hezky a bez šarže je vymyšlená ta silná, bohabojná babička. Muž v ženské roli vybízí k pitvoření, ale nehraje to tak. Chtělo by to domyslet logické vztahové věci. Některé vtipy byste si mohli odpustit, některé jsem velice ocenila, třeba ti živí šneci k večeři, to je vysloveně delikátní vtip.

Hana Malaníková: Přidám ještě jeden příklad toho, kdy mě překvapilo, jak rychle se problém vyřešil: když se hlavní postava ocitla v klinči dvou podvodů a od Barunky a babičky to nejspíše nebude dobře přijato a čekáme problém, vyřešilo se to mávnutím kouzelného proutku. Nejde jen o to nás překvapit, ale do důsledku dovést pastičky, které si tam nakladete. Moc se mi líbily texty písní, několik vynikajících rýmů, naopak ta hudba je hodně jednoduchá.

Radek Šlangal: Chtěl jsem si hudebně vyzkoušet naivitu. Ale nechtěl jsem nutně, aby to bylo ke čtení jako záměr.

Hana Malaníková: Jinak jsem začala ztrácet trpělivost s těmi sexistickými fóry – každý jsme zodpovědný za to, co pouštíme do veřejného prostoru.

Katarína Hitzingerová: Chápu, že jste to chtěli udělat jednoduše, ale chtělo by to rozstříhat si jednotlivé situace, aby to bylo dramatické, dynamické. Takhle se mi to vleklo.

Jakub Hulák: Hráli jste to někdy bez portů, že by se zaply jen na písně?

Soubor: Jednou jsme to tak měli, ale pak jsme se rozhodli nechávat porty zapnuté a přišli s těmi podkresy. Reakce na to byly různé. Teď už ale skoro nechceme nic jiného než porty, i když bychom to normálně umluvili.

Jakub Hulák: Jak ale říkal Štěpán, něco vám to ubírá.

Soubor: Něco to přidá, něco to veme, ale výhody pro nás převažují.

Kdo se ptal: Záhada rudé růže

Tobiáš: Mně se to strašně líbilo, přišlo mi to jako komedie a já strašně rád komedie.

DHZP: Chtěla bych říct k tomu konci – v podstatě všechno mění, že babička dala vše na charitu, což mi přijde hrozně hezký a hrozně vtipný.

DHZP: Při sledování představení jsem si připadal hrozně hloupě, jako když ze mě někdo dělá idiota. Když někdo řekne, že se zhasne, tak se zhasne a někdo přijde a řekne, že je zhasnuto. Já si pak připadám fakt blbě.

DHZP: Měla jsem podobnou zkušenost, i u vtipů, který se tam děly. Ten pokus o humor byl sexualizování lidí a situací, což bych pochopila, kdyby to mělo ve hře důvod. Já jsem tam ten důvod nenašla. Byla tam jedna postava, jejíž osobnost byla jenom to, že dělala tyhle vtipy. Nepřišlo mi to vtipný, nepřišlo mi, že by to posouvalo děj, nepřinášelo to žádnou myšlenku.

DHZP: Trošku mě mrzelo, jak jste měli dotažený kostýmy, rekvizity, ale některý věci vůbec dotažený nebyly: třeba závěť a dopis v sobě neměly nic napsáno, pak se vám vyměnily a už tak zůstaly.

DHZP: Byla jsem zvyklá na nějakou formu, kterou to jede, a na konci mě hrozně rozhodila ta bojová scéna. Byl to jinej styl vypravování, říkala jsem si, kde se to tam najednou vzalo, a trvalo mi, než jsem se dostala zpátky do toho tvaru.

Libuše Vrtišková Hájková: Za svůj věk jsem slyšela hodně sprostých slov, narážek a vulgárních podtextů, ale na jevišti jsem toho neviděla ještě tolik jako dneska, a styděla jsem se před svými studenty.

DHZP: Nikoho moc nezajímalo to ohromné bohatství, nestarali se, který papír je který.

DHZP: Mám dvě postavy, které dva roky skrývají, že jsou zločinci, ale pak řeknou úplně cizí ženský, že zabili nějakýho chlapa.

Lea Skálová: Postavy mi přišly nedořešený, obě dvě lady byly ze začátku úplně stejný, akorát měly jiný šaty. Většina postav postrádala nějakou hloubku, byla tam postava, která jediné, co dělala bylo – sex, hahaha!

Štefan Foltán: Některé postavy byly vytvořené více zvnitřku, ale některé byly jen na základě povrchových rysů.

Maya Skálová: Vůbec jsem nechápala, kdo by se převlíkal pět let, aby něco dostal, když by za tu dobu mohl mít mnohem víc.

Tobiáš: Na začátku mi přišlo zbytečný to audio, když jste byli všichni, klidně jste nám to mohli říct.

DHZP: U spousty postav mě na začátku pobavilo, jak se chovají, že mají specifickou vlastnost, to mě zaujalo. Ale pak mě mrzelo, že toho člověka tvořila prakticky jen jedna vlastnost, která se nemodifikovala, vypadala stejně. Pán s bipolární poruchou, nebo co to bylo, se choval úplně stejně po každé změně. To začalo nudit.

DHZP: K příběhové lince, když někdo dělá pět let, že je někdo jinej, ale potom se jde někdo projít do města a zjistí to. Na to se nedalo přijít za jedno odpoledne.

DHZP: Navíc jsme neviděli, jak na to přišel, ta sympatická bláznivá postava ho poslala do města, on se vrátil s kufrem.

DHZP: Já jsem na to přistoupila se všema těma absurditama, který se tam děly, a bavilo mě to. Ocenila bych postavu se schizofrenií, tohle uhrát a celou dobu si to podržet, bylo hrozně náročný. Narozdíl od postavy lady Veroniky, která mi přišla celou dobu nepřítomná.

Katarína Hitzingerová: Co se týká postavy s bipolární poruchou, ano, je to velmi náročné, musí to být přesné, technikou, nedá se to jen tak přehazováním čapky. Oceňuji snahu. Po scénáristické stránce to ale nefunguje, ani Markus ani Thomas – je to úplně jedno, jeden křičí a jeden mluví tišeji. Markus nepřináší nic víc, je jenom agresivnější. Je problém, že se to napsalo, režisér to sebral a od a do z, dopouštíte se něčeho, co je takový balast, apendix, že už nejdete přes tu hereckou stránku, přidáváte na popisnosti a ilustrativnosti. Pěkné obrázky, které tu nalepím, jako tu tetu z antiky. Je to celé domixované a škodí vám to. Byla pro mě ze začátku zajímavá služka, ale taky to ztratila. A absolutně souhlasím se sexismem. Ne proto, že jsem žena, ale toto je trapné.

Štěpán Pácl: Když to začalo, tak jsem zajásal, začalo to strašně vděčnou divadelní situací. Bavili jsme se o tom, jak dělat situace, dělat to postavám těžké, aby se musely rozhodovat. A tady je ta rodina, která se musí rozhodovat kvůli těm penězům. Musíte mít ale jako režisér jasnou představu, co chcete o těch lidech říct. Tady se v deseti vteřinách rozhodne, že jsou všichni naprosti idioti, a když jsou hodní, mají bipolární poruchu. Aby to fungovalo, nebyl to jenom vnější dramatismus, musí tam být společná situace, která jim komplikuje chovat se jako zvířata. Souvisí to s tím sexismem, je to hrozně otravný, nepříjemný a není to vůbec vtipný. A kdybyste o takových lidech chtěli hrát, muselo by to být tématem postav okolo. Je strašná škoda, že jenom vršíte nápady a jdete za nějakou zábavností, která není dostředivá, nefunguje, nejde do tématu.

Alena Zemančíková: Já bych jenom zbytečně mluvila. Mám otázku na soubor, vysílání České televize je zamořeno detektivkami s Herculem Poirotem a dalšími anglickými kousky. Vede mě to k otázce, jestli jste tu inscenaci mysleli jako parodii, nebo jestli to myslíte vážně.

Soubor: V podstatě ano, děláme si z toho srandu. Co se týče sexismu, ano, uznávám, že tahle hra je peprnější, ale setkávali jsme se spíš s poznámkami, že se to lidem líbí.

Katarína Hitzingerová: Ale vysíláte to do veřejného prostoru, je to nebezpečné.

Soubor: Hrajeme to spíše pro dospělé publikum.

Hana Malaníková: Ale takhle jednoduché to není, vysvětlit to věkem. Říkáte, že se setkáváte s úspěchem, to si dovedu představit. Štěpán Kozub takhle zaplnil O2 arénu, ale je to pak otázka motivace. Proč člověk divadlo dělá. Kdyby tam byl použitej humor tohoto typu, aby nám řekl něco o naší prudérnosti, bylo by to aktuální, ale to se tam neděje.

Desinterpretovali Michal Zahálka (Tajemství zámku Scheißburgů) a Kateřina Prášilová (Záhada rudé růže).

Výsledková listina

Lektorský sbor ve složení Katarína Hitzingerová, Jakub Hulák, Hana Malaníková, Štěpán Pácl a Alena Zemančíková udělil:

Čestné uznání divadelnímu souboru Stopa za autorskou píseň z inscenace *Poslední setkání*
Čestné uznání za komediální autorskou tvorbu pro soubor m³ s inscenací *Theatrum Utrum*
Čestné uznání Davidu Slížkovi za herecký výkon v roli Adolfa v inscenaci DIVADLA (bez záruky) *Ich Adolf*
Čestné uznání Gabriele Ledererové za herecký výkon v roli Blondi v inscenaci DIVADLA (bez záruky) *Ich Adolf*
Čestné uznání Vojtěchu Machutovi za herecký výkon v roli Augusta v inscenaci souboru Dotečky *Norway.today*

Cenu za osobnostní zpracování předlohy souboru Děti v ohni s inscenací *NIC*
Cenu za autorskou výpověď pro soubor KUK/KUKíci v inscenaci *Tak jak?*
Cenu za výtvarné řešení souboru KUK/KUKačky s inscenací *Zatřes hruškou*
Cenu za kolektivní autorský počin Divadlu Vydýcháno s inscenací *OSTRO:VY*
Cenu za sólový autorský počin Leoně Houdkové s inscenací *Dělat se pořád musí*

Do programu celostátní přehlídky Mladá scéna lektorský sbor doporučuje:

Divadlo Vydýcháno s inscenací *OSTRO:VY*
KUK/KUKačky s inscenací *Zatřes hruškou*

Do programu celostátní přehlídky Šrámkův Písek lektorský sbor doporučuje:

Divadlo Vydýcháno s inscenací *OSTRO:VY*
Soubor Děti v ohni s inscenací *NIC*
Soubor KUK/KUKíci s inscenací *Tak jak?*
Leonu Houdkovou s inscenací *Dělat se pořád musí*

most Akce probíhá pod záštitou Statutárního města Most
ústecký kraj
MINISTERSTVO KULTURY
DIVADLO ROZMANITOSTÍ
most creative space
BENEDIKT
divadlo ODE VSAD
Dauphin
ON LEMON
BAOBAB

ZPRAVODAJ PŘEMOSTĚNÍ 2025. Redakce: Lucia Bihariová, Milan Hábl, Ivo Kristián Kubák, Diviš Novák, Kateřina Prášilová, Michal Zahálka (šéfredaktor). Grafika a sazba: Vojtěch Líba. Foto: Lea Skálová. Jazykovou redakcí prošlo v rámci možností. Kontakt na redakci: michal.zahalka@gmail.com.